

ZÁVĚR MOJŽÍŠOVA ŽIVOTA

Původ materiálu

Jan Jůn

Pořadí v lekci

30

VSTUPNÍ VERŠ-Ž 138,8

Liturgické čtení-Dt 31,1-6

klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti:

- "**předložil jsem ti život a dobro i smrt a zlo**" (30,19) při bohoslužebné slavnosti jde o závažné rozhodnutí. To, co Hospodin nabízí, uschopňuje posluchače k životu. Dobro není abstraktní kategorií v nebesích či ideální realitou, k níž mají přístup jen vznešení a vzdělání, kteří skrze svou náboženskou schopnost a dobrotivost prostředkují dobré dary ostatním. Hospodin připomíná každému **jednotlivci: jsi dobrý pro...**, jsi uschopněn pro... - to je tvůj úkol vytvářet podmínky pro život. Takto funkcionálně, činným způsobem je pochopena kategorie dobra. To je úkol každého jednotlivce. Nečekej nic od jinud - ani od krále, kněze, ani od božstev a kosmických či přirozených řádů (30,17). Na každém z vás záleží. Hospodin - skrze "proroka" Mojžíše (34,10) varuje před tím, co má zhoubné důsledky.

Každá zbožnost má své **sociální důsledky** a vede člověka k určitým postojům. Pro Izrael nemá být směrodatná zbožnost těch kultur, které jsou sice velmi nábožné a s bohatě propracovanými rituály a modlitbami, ale z jejich náboženského zřetele se jim ztrácí rozpoznání, že záleží na každém jednotlivci, že právní nařízení a nařízení jsou platné pro všechny, že nemáme podléhat vůli božstev, jejichž vůle je prostředkována jen odborníky. Podle Bible je každý věřící natolik velký odborník před Hospodinem, že se má rozhodovat a rozlišovat, co vede k životu a co ke smrti. Proto varování před **odvrácením srdce** k jiným bohům nelze chápat jako vyhlášení svatého boje, svaté války, krvavé nesmířlivosti, která jde přes mrtvolu a jejímž horizontem je zničení druhých, a počátkem že by byla frustrace a komplex menšiny. Starověkou náboženskou terminologií je řečeno, každá zbožnost má své sociální důsledky, a vede k určitému jednání. Naučte se rozlišovat, co opravdu je dobré a vytváří dobré vztahy nejen pro privilegované, ale **pro každého**. Izrael je varován před zbožnostmi, která nabízí jiné modely společenských pořádků. Je odmítnuta zbožnost, kde

náboženství je v rukou odborníků a jednotlivec se rozhodovat nemusí. Stačí **poslouchat odborníka**, vyučeného - tedy znalce. Stačí mít účast na bohoslužbě a přizpůsobit se zvykům, zvyklostem a nepochybovat o jejich prospěšnosti, prostě proto, že jsou božské.

V 30. kap. je osvětlena **funkce zákona** (příkázání, ustanovení, právní ustanovení - 30,15). Není zde nadekretován zárodek zákonického neporozumění zákonu, které ze směrůvek ke svobodě vytvořilo nauku o dodržování zákona. Nauku o zákonu byla zvládnutelná jen odborníky (nešlo jen o 613 příkazů ale hlavně o jejich výklad), kteří ostatní poučí, co je pravá zbožnost. V Dt 30 nejde o mnohomluvný výčet všelijakých nařízení, v němž by se ztrácela ze zřetele závažnost rozhodování, výzva k rozlišování situací, časů a okolností a tedy i zvyků, názorů a náboženských zvyklostí. Proto Mojžíš znovu sumarizuje zvěst předcházející slov a nařízení - jde o závažné věci: o požehnání nebo zlořečení (30,19) u každého jednotlivce. Nejde o nacionalismus, jde o kontinuitu smlouvy - proto je připomenut Hospodinův slib daný Abrahamovi, Izáovi a Jákobovi (30,20). Společenství lidu Božího se skládá z jednotlivců, kteří jsou na stejné úrovni. Zárukou společenství není hierarchie společenská - nějaké řády a bohem předepsané sociální rozvrstvení. Garantem Izraele je zaslíbení dané Hospodinem, nikoli instituce (ty přijdou později, ale také nebudou božského, odvěkého či přirozeného charakteru).

- "**nepřejdeš tento Jordán**" (Dt 31,2), zdůvodnění tohoto trestu slyšíme (Dt 32,51) - Áron i Mojžíš nevzdali čest Hospodinově svatosti (proti takovému pokušení míří prosba modlitby Páně: posvěť se jméno Tvé). Mojžíš jistě toužil vejít do zaslíbené země, přesto nic nevyčítá, a své vůdcovské role se vzdává. Z vnějšího pohledu viděno - Mojžíšovy životní tužby zůstávají nenaplněny. Lidské tužby a plány, byť souznívající s Božím zaslíbením, nemusí být naplněny námi, a přesto to nemáme vidět jako ztroskotání Boží vůle.

- **budte rozhodní** (31,6), **bud' rozhodný** (31,7), tak jako Mojžíš povzbuzoval průzkumníky jdoucí do zaslíbené země (Nu 13), tak nyní podobnými slovy povzbuzuje lid a svého nástupce Jozua. Není to řeč velitele před započítím útoku, v níž by se velebily hrdinské činy. Tak jako průzkumníci museli překonat pověry, aby mohli přinést na ukázkou nějaké plody, tak se má zbavit pověr a strachu z cizích božstev celý Izrael, aby se mohl usadit v zemi zaslíbené.

- zaslíbená země je **dědictví** (31,7) tzn. země svěřená. Není to kořist ani prostředek ke spekulování. Je dědictvím od Hospodina, proto má každý nárok na přibližně podobné podmínky k životu. Dědictví je závazkem k odpovědnému užívání pro všechny Izraelce. To je jistě ideální pohled, ale takto ideálně - v moderních ústavách - jsou vyhlášována lidská práva, zaslíbení pro všechny.

- **Mojžíš vidí z hory Nebó** celou zaslíbenou zemi (34,1). Hospodin nenabízí lacinou útěchu, pouze stvrzuje, že jeho zaslíbení dané již praotcům (34,4) se jistě splní. Mojžíš umírá na této hoře. Izrael neuctíval mrtvé a nestavěl jim památníky ani pamětní desky na domech. V této souvislosti je dobré připomenout, že Mojžíš ustanovuje svátek, který má slavit Izrael jednou za 7 let (Dt 31,10) - čtení zákona. Díky tomuto a jiným svátkům Izrael nemusel stavět památníky, protože o Božích činech s lidmi se dovídal při těchto svátcích. Sedmiletý rytmus není zas tak dlouhá doba - tak jako dnes staršovstvo se střídá po šesti letech, volby a vyhlašování volebních programů po čtyřech letech.

- výjimečnost Mojžíše je naznačena titulem **proroka** (Dt 34,10). Prorok slyší slovo Hospodinovo, proto bezprostředně rozmlouvá tváří v tvář s Hospodinem (Dt 34,10), i když i Mojžíš zahlédl pouze Hospodinova záda (Ex 33,17-23), ač mluvil tváří v tvář (Ex 33,11). Jde o bezprostřední vystavenost slovu. Tato bezprostřednost je skrze dar Ducha svatého (v Nz) nabídnuta každému věřícímu.

úskalí textu:

- bylo by špatné, kdybychom se pokoušeli "vyžehlit" příběh o Mojžíšovi ujištěním, že mu Pán Bůh nechal alespoň nahlédnout do země zaslíbené. Výslovně se jedná o trest. Posluchač má pochopit toto nahlédnutí jako ujištění, že Boží zaslíbení se naplňují, ne však podle našich plánů. Takto potrestán byl Áron, ale i David (nesmí postavit chrám); Komenský chápe také jako trest, že Jednota ztroskotala. Tak bychom mohli pokračovat dál a nacházet podobná "nedokončení" toho, co lidé plánovali.

- přirozeným sklonem všech vůdců bývá vytrvat a neustoupit. Mojžíšova prorocká pokora se projevuje přijmutím Božího rozhodnutí, proto nic Bohu nevyčítá a žehná Jozuovi. Těžko vysvětlíme úskalí, kterému se Mojžíš vyhnul, protože děti výrazné vůdce obdivují a odměnu a uznání chápou jako přirozenou věc. Naše očekávání, že nám někdo projeví vděčnost, je skrytou formou záslužnictví. Neprojevili-li druzí vděčnost, vyčítáme, cítíme se zneuznaní.

pomůcky: obrázek z židovského a křesťanského hřbitova; obrázek obelisku nebo nějaké brány vítězství; pohled na pražský Vyšehrad;

obrázek nějakého významného vůdce (Martina Luthera Kinga aj.); obrázek z ordinace nebo instalace nějakého faráře.

motivační uvedení do příběhu:

- byli jste někdy na nějaké rozhledně, hradní věži, na Řípu atd.s rodiči? Co jste viděli? Co vám vyprávěli rodiče, popř. průvodce? Dozvěděli jste se něco zajímavého o lidech,nějaký příběh?

- splnilo se vám někdy přání, abyste se stali kapitánem mužstva (ve fotbalu nebo soutěžích mužstev na táboře)? Měli jste z toho radost? Dovedli jste se pak vzdát své hodnosti ve prospěch někoho jiného?

osnovy vyprávění:

a) poznámky a osnova pro mladší školní věk:

- vyprávějte pouze Dt 34,1-12 a z ostatních probíraných textů připomeňte jen, že Mojžíš za trest nesměl vstoupit do zaslíbené země (Dt 31,2, popř. 32,51).

I. Motivace

II. Izrael po čtyřicetiletém putování stojí na prahu

zaslíbené země, Mojžíš však do ní nesmí vstoupit

III. Mojžíš pověřuje Jozua a povzbuzuje lid

IV. Mojžíš umírá na hoře Nebó

V. Hospodin pověřuje Jozua

b) poznámky a osnova pro starší školní věk:

I. Motivace

I. Bůh vybízí k rozhodnutí

- II. Hospodin si nepřeje, aby Mojžíš vešel do zaslíbené země
- III. Mojžíš Boží přání nezatajil a žehná Jozuovi
- IV. Hospodin bude Izraeli oporou
- V. Země je dědictví od Hospodina
- VI. Mojžíš vidí z hory Nebó zemi zaslíbenou
- VII. Mojžíš umírá na hoře Nebó - nemá pomník
- VIII. Mojžíš prorok a prostředník mezi Bohem a lidem

VYPRÁVĚNÍ

I. UVEDENÍ

Víte, kdo je to diktátor? (Možná, že jste někdo viděl film „Diktátor“, kde komik Chaplin vytvořil obraz-karikaturu „vůdce“.) Tak např.: diktátor svou vůli považuje za Boží, drží se svého postavení zuby nehty, trestá a odstraňuje všechny, kdo se mu znelíbí atd... Jaký je rozdíl mezi diktátorem a skutečným vůdcem? Zkusme si to ukázat na Mojžíšovi.

II. KONEČNĚ U CÍLE

„Po čtyřiceti letech putování konečně u cíle!“ oddechli si poutníci. Za sebou mají cestu pouští. Dobře si na to pamatují: na vlastní kůži zažili nemilosrdný žár ve dne, zimu v noci. Na cestu se vydali proto, aby už nebyli otroky v Egyptě. To už sice sami nezažili, ale znají to z vyprávění lidí starší generace.

Ti jim to o sobě pověděli zcela otevřeně: byli z té otročiny osvobozeni, ale nedokázali svobodu unést. Nadávali a chtěli se vrátit zpět. Proto museli bloudit tak dlouho pouští, aby se do zaslíbené země dostala až další generace.

III. ŽIVOT PŘED BOŽÍ TVÁŘÍ

Cesta pryč z otroctví byla úmorná. Nejhorší však byla ta nejistota, co bude zítra. Ale na té cestě pocítili dobré vedení. Vedení Mojžíše? Ale ne. Ten býval také bezradný. Přece však připomínal tu dobrou, laskavou dlaň, která je vedla ve dne v noci. Boží dlaň. Když nevěděli, jak dál, ptal se Hospodina a Hospodin ukázal cestu. Dal jim svůj zákon, aby jim byl pomocí.

Mojžíš vedl svůj lid tak, že sám žil před Boží tváří. Cože to znamená, žít před Boží tváří? Ptát se, jak žít, co dělat. Hledat Boží vůli. Všichni mají žít před Boží tváří, Mojžíš však zastupoval celé společenství před Bohem. Když celý lid udělal něco špatného, on se za špatnosti cítil spoluodpovědným. Mojžíš tak nesl na svých zádech odpovědnost jako zavazadlo, které se nedá shodit.

III. NA PRAHU

Mojžíš smí dovést svůj lid až na práh té krásné země. Nevstoupí však do ní a on ví, proč. Je jedním z té generace reptalů, kteří do zaslíbené země neměli vejít. Ted' se blíží jeho konec. Jako každý člověk i on je smrtelný. Nežije věčně. A tak si Mojžíš svolal celý lid, a ted' – dokud je ještě při síle – jim chce povědět něco důležitého.

Nevím, jestli jste doma zažili, když umíral třeba dědeček nebo babička. Dnes lidé většinou umírají v nemocnicích. Když ale dříve umírali doma, často si svolali své nejbližší, aby se s nimi rozloučili. A pokud mohli, často jim přitom na rozloučenou řekli to nejdůležitější, co měli na srdci a co chtěli položit na srdce i jim. - Tak byl i kolem Mojžíše shromážděn celý lid jako rodina. Mojžíš hovoří a oni s napětím naslouchají. Není to však jeho poslední vůle. I ted' mu jde o vůli toho, který je dovedl až sem.

IV. A NA KŘÍŽOVATCE

„Podívejte. Už brzy budete v té nové zemi. Ted' jste jakoby na křižovatce. A na vás záleží, jak se rozhodnete. Můžete se rozhodnout pro cestu, která vede do záhuby. To když se obrátíte zády k Bohu, který vás vyvedl z Egypta a vedl přes poušť. A když vám půjde jen o sebe a budete hledět jen se přizpůsobovat. Ale říkám vám, že taková cesta nikam nevede. Je to cesta smrti. - Můžete se však rozhodnout pro cestu života. Když budete Bohu naslouchat,

když jej a druhé lidi budete mít upřímně rádi. A já vám říkám, že jenom taková cesta má budoucnost.“

Boží lid stál na křižovatce. Ale nejen tenkrát. Podobně se budou muset rozhodovat i později. V každé chvíli se otevírá cesta dvojím směrem a oni si mají vybrat. Tak jim to budou připomínat i proroci a povedou je k tomu, aby volili správně.

Zotročení lidé tohle neznají. Jen svobodný člověk ví, co to je křižovatka, co to znamená rozhodovat se. Zotročení lidé se rozhodovat nemohou. Ti vám budou tvrdit, že to vždycky musí být tak, jak to je. Že se nedá nic dělat. Kdo však poznal Boha, ten rozumí. Ten ví, jak důležité je to, co Mojžíš tak zdůrazňoval. Vždycky se před námi otevírají dvě cesty. Vždycky jde o to, zda hledat Boží vůli a podle ní se snažit žít, anebo zda jít nejjednodušší cestičkou a neštítit se ničeho.

(Nevím, jestli jste třeba nečetli nějakou knížku třeba z vězení nebo z války. Čteme v nich často osudy různých lidí v nějaké hrozné situaci. Jak se zachovat? Byli lidé, kteří třeba udávali druhé a neštíteli se ničeho, jen aby se jim samým nic nestalo. Ale byli i takoví, kteří se rozhodli pomáhat, i když tím sami mnoho riskovali. Možná, že sami znáte některé příklady...)

V. MOJŽÍŠ USTUPUJE DO POZADÍ

Když Mojžíš předložil lidu tyto dvě cesty, začal mluvit o sobě. O čem? Snad o svých zásluhách? Vůbec ne, právě naopak. Pověděl lidem, že Bůh si nepřeje, aby on Mojžíš vstoupil do zaslíbené země. Klidně si to mohl nechat pro sebe, tímhle přece na lidi žádný dojem neudělá! Za tímto veřejným přiznáním stojí velká odvaha. Přiznat se před všemi, že nejsem žádný frajer a borec. Ale možná, kdo ví, jestli nám nakonec víc neimponují lidé, kteří se nesnaží dělat dojem a jsou k sobě pravdiví... Jak to máte s druhými, třeba s rodiči? Kdy vám imponují?

A pak ještě Mojžíš udělá další věc. Před zraky lidu povolává svého nástupce. Tohle by diktátor také neudělal, ten je přece nenahraditelný a spíš odstraňuje ty, kteří jsou mladší a schopnější! Ale Mojžíš zavolá Jozua, postaví ho před lidi a řekne: „Tento muž, Jozue, vás uvede do zaslíbené země. Do té země nemáte vtrhnout jako násilníci. Ta země nebude vaše kořist, ale dostanete ji jako dědictví, o které jste se nezasloužili. Jako dar od Hospodina.“

To je tedy veliký dárek. Ale žádná legrace to nebude (a nikdy nebyla). Proto Mojžíš tolik vyzývá Jozua k zmužilosti, ke statečnosti. A připomíná mu, že Bůh jde před ním. Tak ať se nebojí.

V. MOJŽÍŠŮV KONEC

Hospodin vede Mojžíše na horu Nebó. Z ní je krásně vidět do zaslíbené země. Mojžíš hledí do dále a otvírá se mu pěkný pohled. A dokonce vidí nejenom neznámou zemi. Vidí ještě dál, do budoucnosti, jak už tam žijí ti, které vedl.

Tady příběh Mojžíše končí. Mojžíš umírá. Nezachoval se po něm ani hrob. Neměl být nabalzamován a uctíván, jako třeba faraón v Egyptě nebo Lenin v mauzoleu v Moskvě.

Lidé truchlili pro Mojžíše mnoho dní. Ale pak doba oplakávání končí; je třeba zanechat smutku a jít dál. Cesta pokračuje. A je třeba si zapamatovat, co Mojžíš říkal. Důležité bude nezapomínat na ty dvě cesty, které jsou před námi. Jedna vede k životu, druhá k smrti.

MODLITBA

Bože, je to opravdu tak, že každá chvíle otevírá před námi spoustu možností. Někdy je tak těžké se rozhodovat. I když ledacos se změnit nedá, ty nám ukazuješ, že vždycky se můžeme k věci nějak postavit, nějak se rozhodnout... Prosím, ať mi nejde hlavně o sebe, abych dobře vypadal. Chci jít za tím, co je dobré, co vede k životu, k radosti. Prosím, pomáhej mi v tom... Dej, ať nezapomenu, že jsem ve tvé ruce. Děkuji a prosím i za všechny, kteří mi ukázali k tobě. Děkuji za Mojžíše i za své současníky. Amen

podněty pro rozhovor:

- myslíte, že se vaši rodiče musí často rozhodovat mezi dobrem a zlem - mezi tím, co i ostatním prospívá nebo neprospívá?

- mohou nás samy zákony před něčím ochránit? Nebo je ještě něco zapotřebí?
- obešli bychom se bez zákonů?
- kdy jsou zákony pomocí?
- v kterých situacích se chováme podle zvyku a kdy podle zákona, (dbáme na nějaké nařízení), kdy jednáme podle nějaké vzoru, kdy podle příkazu rodičů?
- co znamená, že se někdo chová asociálně?
- jsou zbožní lidé nespravedliví, ohrožují někoho nebo něco, mají nějaké zvyky, které svědčí o jejich bezohlednosti? (Pamatujete si, kdy se během cesty pouští choval Mojžíš nespravedlivě vůči Bohu a tedy i lidem?)
- znáte nějakou bezchybnou biblickou postavu?
- jaké zvyky a zvyklosti jsou nebezpečné?
- viděli jste v televizi reportáž o nebezpečných sektách, které rozvracejí život jednotlivců, rodin nebo útočí na celé civilizace.
- víte, že nejen příslušníci islámu, ale i křesťané v minulosti vyhlášovali svaté války? (císař Zikmund proti českému království - v Krakově 1419; křížácké války 12.-15. století)
- jak se dovídáme, že něco je dobré a něco je zlé - prostřednictvím koho nebo čeho?
- mluví váš pan farář často o tom, že dnes lidé něčemu podléhají, čemu? Co vás vábí? Co byste chtěli velmi rádi udělat?
- je to správné, že i velmi dobrý prezident již nesmí znovu kandidovat, když již tuto funkci dvakrát vykonával? Čemu takový zákon zabraňuje?
- viděli jste někdy slavnostní předávání nějaké funkce, např. ustanovení nového faráře?
- znáte nějakého vůdce, který dovedl být pokorný jako Mojžíš?
- co znamená úsloví, že "největší umění je včas odejít" ?
- proč se staví pomníky významným lidem - jen abychom je oslavovali?
- na co vzpomíná bible? Víte, že Bible kralická má také svůj památník - muzeum? (Víte, kde se nacházejí Kralice?)

- chodíte s rodiči na hřbitov? Co se tam dělá?

Odkaz na pracovní list

[30 Závěr Mojžíšova života - st](#)

[30 Závěr Mojžíšova života](#)

Odkaz na píseň

[Dál, přece nejdete sami](#)

[Mému Bohu patří zem, též i nebe se sluncem](#)

[Bojujte, bojujte dál, pohleďte jen, v dálce svítá](#)

[Rok za rokem, roky, léta jdou](#)

[K tobě duši pozdvihuji, Hospodine, v úzkosti](#)

[Někdo mě vede za ruku \(BTS22\)](#)

Cílová skupina

[Školní](#)

Katechetické cykly

[Pozvání na cestu Starý zákon 1](#)

Biblický odkaz (kat)

[Deuteronomium 30,15–20](#)

[Deuteronomium 31,1–8](#)

[Deuteronomium 34,1–12](#)